

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara, Roberta Šorla, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho a Martina Vernarského o návrhu **prezidentky Slovenskej republiky** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 363 až § 367 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

1. Návrh **p r i j í m a** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. Konanie vedené pod sp. zn. Rvp 240/2023 **s p á j a** s konaním vedeným pod sp. zn. PL. ÚS 1/2022 na spoločné konanie, ktoré sa bude ďalej viesť pod sp. zn. PL. ÚS 1/2022.
3. Toto uznesenie **n a d o b ũ d a** právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 30. januára 2023 doručený návrh prezidentky Slovenskej republiky (ďalej aj „prezidentka“ alebo „navrhovateľka“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 363 až § 367 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) s čl. 1 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 48 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 142 ods. 1, čl. 144 ods. 1 a čl. 149 ústavy, ako aj s čl. 3, 8 a 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).
2. Napadnuté ustanovenia Trestného poriadku oprávňujú generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) rozhodnúť o zrušení právoplatného rozhodnutia prokurátora alebo policajta, ak týmto rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo,

bol porušený zákon, pričom proti uzneseniu, ktorým generálny prokurátor takto rozhodne, nie je prípustný opravný prostriedok.

3. Ako východiskovú argumentáciu prezidentka v návrhu uvádza, že štát si odhaľovaním, stíhaním a spravodlivým trestaním útokov na záujmy a hodnoty spoločné civilizovanej a modernej spoločnosti plní pozitívny záväzok v oblasti ochrany života a zdravia ľudí, ich majetku alebo ochrany verejnej bezpečnosti. Napĺňanie trestnej politiky štátu však v poslednej dobe čelí odbornej a spoločenskej diskusii pre častú aplikáciu napadnutých ustanovení Trestného poriadku zo strany generálneho prokurátora, ktorého moc v rámci riadenia prokuratúry a v rámci trestného konania je veľká, de facto neobmedzená. Prokuratúra je monokratickou a prísne hierarchicky usporiadanou inštitúciou. Takáto právna úprava v spojení s právnou úpravou Trestného poriadku umožňujú v jednotlivom konaní negovanie predchádzajúceho postupu iných zložiek prokuratúry alebo orgánov činných v trestnom konaní rozhodnutím jednej osoby – generálneho prokurátora, ktoré už nepodlieha žiadnej ďalšej objektívnej kontrole. Prihliadajúc na doterajšiu aplikačnú prax a judikáтуру súdov vo vzťahu k napadnutým ustanoveniam Trestného poriadku, dospela prezidentka k záveru, že vágnosť, nejednoznačnosť, nelimitovanosť a nekontrolovateľnosť aplikácie napadnutých ustanovení narážajú na ústavné princípy a ústavou chránené hodnoty pretavené do jednotlivých referenčných noriem, ktoré v predložennom návrhu na začatie konania označila.

4. Podľa jej názoru umožňujú napadnuté ustanovenia generálnemu prokurátorovi zasiahnuť do nezávislosti súdu v prípadoch, keď ten v určitom štádiu trestného konania rozhodol v prospech obvineného (napr. nevezal obvineného do väzby, nedal súhlas na použitie informačno-technických prostriedkov, konštatoval nezákonnosť trestného stíhania a pod.), a ochránil tak práva obvineného, na základe čoho príslušný prokurátor zastavil trestné stíhanie alebo zrušil obvinenie. Generálny prokurátor je však v zmysle napadnutých ustanovení Trestného poriadku oprávnený zrušiť také rozhodnutie prokurátora aj napriek tomu, že reflektuje právny názor vyplývajúci z rozhodnutia súdu. Uvedené platí aj naopak. Hoci súd v určitom štádiu rozhodol v neprospech obvineného (napr. v rámci rozhodovania o väzbe potvrdil zákonnosť a dôvodnosť vedeného trestného stíhania a vzneseného obvinenia), generálny prokurátor je napriek tomu formálne oprávnený zrušiť takéto obvinenie pre nezákonnosť. Napadnuté ustanovenia podľa navrhovateľky umožňujú generálnemu prokurátorovi zrušiť akékoľvek rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ktoré sa opiera o rozhodnutie súdu vydané v danej veci, čím mu umožňujú negovať rozhodovanie nezávislého súdu ako takého. V dôsledku uvedených skutočností sa napadnuté ustanovenia dostávajú do nesúladu s čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 141 ods. 1, čl. 142 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy.

5. Prokuratúra je povolaná chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Jej rozhodovacia činnosť však nesmie byť nadradená nad rozhodovaciu činnosť nezávislého súdnictva, ku ktorému nevykonáva kontrolnú ani inú vyvažovaciu úlohu v systéme ústavných brzd a protiváh. Tým, že napadnuté ustanovenia Trestného poriadku umožňujú generálnemu prokurátorovi stojacemu „*mimo trojdelenia štátnej moci*“ ignorovať alebo negovať rozhodnutie nezávislého súdu vydané v konkrétnej veci a zároveň že rozhodnutie generálneho prokurátora vydané podľa napadnutých ustanovení nie je preskúmateľné súdom, dochádza k narušeniu systému del'by moci, ako aj princípu nezávislosti a nestrannosti súdnej moci. Napadnuté ustanovenia sa preto dostávajú do nesúladu aj s čl. 1 ods. 1, čl. 141 ods. 1 a čl. 149 ústavy.

6. Napadnuté ustanovenia napokon umožňujú generálnemu prokurátorovi fakticky zastaviť trestné konanie, pričom proti jeho rozhodnutiu nie je dostupný žiadny opravný prostriedok. Obete trestného činu, ako aj príbuzní (napr. pozostalí) obeť môžu mať aplikáciou napadnutých ustanovení odopreté právo na účinné vyšetrenie trestného činu, ktorý zasiahol (a vždy zasahuje) do ich základných práv a slobôd, predovšetkým do ich súkromného života, a proti tomuto zásahu sa nemôžu brániť účinným právnym prostriedkom nápravy. Podľa prezidentky tak napadnuté ustanovenia nie sú v súlade ani s čl. 1 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 48 ods. 2 ústavy ani s čl. 3, čl. 8 a čl. 13 dohovoru.

7. Oslabenie hlasu súdov rozhodujúcich v konkrétnych veciach tým, že iný orgán verejnej moci stojaci mimo súdnu zložku moci je oprávnený svojimi rozhodnutiami relativizovať alebo dokonca popierať význam rozhodovania súdov bez možnosti prieskumu týchto rozhodnutí, má nezanedbateľný vplyv na kvalitu právneho štátu a ochranu práv a právom chránených záujmov adresátov práva. V oblasti tak citlivej na ochranu ľudských práv a slobôd, akou je trestné právo, musia byť aj zákonné dôvody možnej relativizácie rozhodovacej činnosti súdov pregnantné, reštriktívne, jasné a vyvážené. V demokratickom právnym štáte nie je prípustné, aby mohla štátna moc vydať rozhodnutie, ktoré je vylúčené z akéhokoľvek preskúmania, najmä keď ide o rozhodnutie s bezprostredným dopadom na práva občanov. Všetky akty verejnej moci musia podliehať súdnej kontrole, respektíve žiadny takýto akt sa nemôže takejto kontrole úplne vymykať.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

8. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

9. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zistil, že navrhovateľka podala návrh ako subjekt procesne legitimovaný podľa čl. 130 ods. 1 písm. b) ústavy [pozri tiež § 74 písm. b) zákona o ústavnom súde] a v súlade s § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označila národnú radu, ktorá napadnuté zákonné ustanovenia prijala.

10. Z obsahu návrhu vyplýva, že sú splnené všetky požiadavky ustanovené v zmysle § 39 a § 43 v spojení s § 75 zákona o ústavnom súde pre návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Navrhovateľka v návrhu presne označila jednotlivé ustanovenia právnych predpisov, ktorých nesúlad namieta, a uviedla dôvody, ktoré ju viedli k pochybnostiam o ich súlade s konkrétnymi článkami ústavy a kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy v zmysle čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy.

11. Samotné dôvody prezidentkou tvrdeného nesúladu napadnutých ustanovení Trestného poriadku uvedené v návrhu považuje ústavný súd za vhodné podrobiť meritórnemu prieskumu.

12. Ústavný súd konštatuje, že nezistil dôvody na odmietnutie návrhu v zmysle § 55 a § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ho v súlade s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu (bod 1 výroku tohto uznesenia).

III.

Rozhodnutie o spojení vecí na spoločné konanie

III.1. Súvisiace konanie:

13. Ústavnému súdu bol 14. decembra 2021 doručený návrh skupiny 42 poslancov národnej rady (ďalej aj „skupina poslancov“), zastúpených povereným zástupcom JUDr. Alojzom Baránikom, poslancom národnej rady, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy o súlade § 363 až § 367 Trestného poriadku s čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 141 ods. 1 a čl. 50 ods. 1 ústavy.

14. Nesúlad napadnutých ustanovení s čl. 1 ods. 1 ústavy vyplýva podľa skupiny poslancov okrem iného z ich nejednoznačnosti v spojení s nepreskúmateľnosťou rozhodnutí generálneho prokurátora. Je pritom neisté, či by rozhodnutie generálneho prokurátora podľa napadnutých ustanovení bolo v súdnom konaní vyhodnotené ako zákonné. Napadnuté ustanovenia narušujú stabilitu a záväznosť rozhodovania súdov (nielen v prípravnom trestnom konaní) a umožňujú vytvárať paralelne existujúce právne názory na tú istú vec.

15. Podľa skupiny poslancov napadnuté ustanovenia umožňujú generálnemu prokurátorovi, aby rozhodoval nad rámec svojej pôsobnosti aj v prípadoch, v ktorých už o zákonnosti vznesenia obvinenia konkrétnej osoby právoplatne rozhodoval súd v prípravnom trestnom konaní. Navyše mu umožňujú, aby hodnotil dôkazné prostriedky, ktoré boli zadovážené, vykonané a hodnotené nielen vyšetrovateľom, prokurátorom, ale aj súdom. Také rozhodovanie generálneho prokurátora zasahuje do podstaty a zmyslu del'by moci, pretože ako štátny orgán patriaci do systému výkonnej moci (a nepatriaci do moci súdnej) odníma účinky súdnym rozhodnutiam a nahrádza ich vlastným rozhodnutím. Také konanie je v rozpore aj s verejným záujmom, ktorý uprednostňuje súdnu moc pri rozhodovaní o zákonnosti v prípravnom trestnom konaní.

16. Vo vzťahu k odňatiu práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy skupina poslancov uvádza, že v právnom štáte je vylúčené, aby orgán verejnej moci, v tomto prípade generálny prokurátor, rozhodoval o zákonnosti všetkých rozhodnutí vyšetrovateľov a prokurátorov s vylúčením akéhokoľvek opravného prostriedku. V právnom štáte je ústavne neprípustné, aby také závažné rozhodnutia, akými sú rozhodnutia generálneho prokurátora podľa napadnutých ustanovení Trestného poriadku, nepodliehali súdnemu prieskumu ich zákonnosti.

17. Vo vzťahu k namietanému nesúladu s čl. 50 ods. 1 ústavy skupina poslancov argumentuje, že napadnuté ustanovenia Trestného poriadku umožňujú generálnemu prokurátorovi de facto rozhodnúť o tom, že obvinená osoba je nevinná. Ak generálny prokurátor zruší uznesenie o vznesení obvinenia a vyjadrí právny názor, ktorý je záväzný pre podriadeného prokurátora

a policajta v tom smere, že konanie obvinených osôb nie je trestným činom, neostáva orgánom činným v trestnom konaní iné, ako konanie zastaviť. Takým rozhodnutím generálneho prokurátora, ktorý nie je súdom, de facto dochádza k rozhodnutiu o nevine, ktoré však podľa ústavy patrí výlučne súdu, navyše bez akejkoľvek ďalšej možnosti preskúmať zákonnosť tohto rozhodnutia z dôvodu vylúčenia opravných prostriedkov proti rozhodnutiu generálneho prokurátora.

III.2. K rozhodnutiu o spojení vecí na spoločné konanie:

18. Zákon o ústavnom súde neobsahuje osobitné ustanovenia týkajúce sa spojenia vecí, preto sa v zmysle § 62 tohto zákona na rozhodnutie o spojení vecí vzťahujú primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

19. Podľa § 166 ods. 1 prvej vety CSP súd v záujme hospodárnosti konania spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán. Ďalšie podrobnosti týkajúce sa spojenia vecí sú upravené v Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 (ďalej len „rozvrh práce“), ktorý prijalo plénum ústavného súdu v súlade s § 243 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

20. V zmysle čl. II bodu 10 rozvrhu práce môže plénum ústavného súdu v záujme hospodárnosti konania rozhodnúť o spojení vecí patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu, ktoré boli pridelené členom rôznych senátov ako sudcom spravodajcom, na spoločné konanie, ak tieto veci spolu skutkovo alebo právne (z hľadiska predmetu konania) súvisia, alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Za rovnakých podmienok môže plénum ústavného súdu rozhodnúť o spojení vecí patriacich do jeho pôsobnosti, ktoré boli pridelené rôznym sudcom spravodajcom. Ak vzhľadom na okolnosti hodné osobitného zreteľa nerozhodne plénum inak, sudcom spravodajcom v spoločnom konaní o spojených veciach je sudca spravodajca v tej zo spájaných vecí, v ktorej začalo konanie na ústavnom súde skôr.

21. Vychádzajúc zo zistení uvedených v časti I a III.1 odôvodnenia tohto uznesenia, ústavný súd konštatoval, že konania vedené pod sp. zn. Rvp 240/2023 a sp. zn. PL. ÚS 1/2022 spolu právne (z hľadiska predmetu konania) súvisia, pretože sa týkajú ústavného prieskumu tých istých ustanovení Trestného poriadku, pričom referenčné normy označené rozdielnymi navrhovateľmi a ich argumentácia v odôvodnení návrhov na začatie konania sa vzájomne dopĺňajú [z hľadiska novej aplikácie § 55 písm. b) zákona o ústavnom súde však nie sú úplne identické].

22. Vzhľadom na uvedené konštatovanie potom ústavný súd v súlade s už citovanými právnymi predpismi z dôvodu hospodárnosti spojil predmetné veci na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. PL. ÚS 1/2022 (bod 2 výroku tohto uznesenia). Sudcom spravodajcom v spoločnom konaní o spojených veciach bude sudca Miroslav Duriš, keďže vykonáva funkciu sudcu spravodajcu v tej zo spájaných vecí, v ktorej začalo konanie na ústavnom súde skôr (čl. II bod 10 rozvrhu práce, § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

23. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

24. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky